

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สมมติฐานการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3
4. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาของครูผู้สอนกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. สมมติฐานการวิจัย

1. ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีพฤติกรรมด้านคุณธรรมแตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน
3. มีความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
  - 1.1. ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 2,142 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1,992 คน รวม จำนวน 4,134 คน ในจำนวน 182 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 3 ประจำปีการศึกษา 2548
  - 1.2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 214 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 199 คน รวมจำนวน 413 คน
2. ตัวแปรที่นำมาศึกษา ได้แก่
  - 2.1 ตัวแปรอิสระ คือ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขนาดของสถานศึกษา จำแนกเป็น โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่
  - 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ คุณธรรมด้านการครองตน คุณธรรมด้านการครองคน และคุณธรรมด้านการครองงาน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ
  - ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
  - ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 50 ข้อ
  - ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3

4.2 ผู้วิจัยทำการติดต่อประสานงาน และขอความอนุเคราะห์ผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่าง วันที่ 20 สิงหาคม – 10 กันยายน 2548 ได้รับคืนครบทั้ง 413 ชุด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

5.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนทุกฉบับ และให้คะแนนตามเกณฑ์

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าร้อยละ

5.3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.4 เปรียบเทียบพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t -test และ F -test ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธี Sheffe' test Rajabhat Mahasarakham University

5.5 ทดสอบสมมติฐานค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของ ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

5.6 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะโดยใช้การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

4. สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของ ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ผู้วิจัยได้สรุปผลดังนี้

1. สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เป็นครูผู้สอน 214 คน คิดเป็น ร้อยละ 51.80 เป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 48.20 มาจาก โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 15.70 มาจากโรงเรียนขนาดกลาง 134 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 มาจากโรงเรียนขนาดใหญ่ 214 คน คิดเป็นร้อยละ 51.80

2. พฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของ ครูผู้สอนและ กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3

2.1 ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการครองตน ($\bar{X} = 3.86$) ด้านการครองงาน ($\bar{X} = 3.81$) และด้านการครองคน ($\bar{X} = 3.67$)

2.2 ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการครองตน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ข้อ 13 การแต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ ($\bar{X} = 4.44$) ข้อ 4 มีความรอบรู้ ทันท่วงทีต่อเหตุการณ์ ใฝ่ศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.97$) ข้อ 16 รู้จักดูแลบำรุงรักษาร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.95$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้ายคือ ข้อ 10 มีจิตใจมั่นคงเสมอต้นเสมอปลาย ($\bar{X} = 3.54$)

2.3 ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการครองคน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 17 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ข้อ 35 มีการแสดงความยินดีกับผู้ร่วมงานที่ประสบผลสำเร็จ ($\bar{X} = 3.90$) ข้อ 26 จัดให้มีการประชุมผู้ร่วมงานอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.86$) ข้อ 20 รู้จักการปรับตัว ให้เข้ากับบุคคลและสังคมได้ และ ข้อ 34 เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผน และแก้ปัญหาต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.79$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย คือ ข้อ 28 เชี่ยวชาญผู้ปกครองนักเรียนเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ($\bar{X} = 3.33$)

2.4 ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการครองงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ข้อ 41 มีความขยันหมั่นเพียร อุทิศเวลาในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.93$) ข้อ 38 มีความยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือและให้บริการแก่หน่วยงานตนเองและหน่วยงานอื่น ($\bar{X} = 3.91$) ข้อ 42 มุ่งมั่นในการทำงานในหน้าที่ให้สำเร็จ โดยไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก ($\bar{X} = 3.89$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย คือ ข้อ 46 มีการนิเทศงาน การตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.63$)

3. เปรียบเทียบพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า

3.1 ครูผู้สอนและกรรมการสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมด้าน
คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ไม่แตกต่างกัน
ทั้งโดยรวมและรายด้าน

3.2 เปรียบเทียบพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน
ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีพฤติกรรมด้านคุณธรรม
ที่แตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน

3.3 เปรียบเทียบพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน
ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน ด้านการครองคน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง
ไม่มีความแตกต่างกัน โรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ 0.05 และโรงเรียนขนาดกลางแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ 0.05 โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง
มีพฤติกรรมคุณธรรมด้านการครองคน มากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน
ขนาดใหญ่

3.4 เปรียบเทียบพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน
ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน ด้านการครองคน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง
ไม่มีความแตกต่างกัน โรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ 0.05 และโรงเรียนขนาดกลางแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ 0.05 โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก มีพฤติกรรม
คุณธรรมด้านการครองคน มากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาโรงเรียน
ขนาดใหญ่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาโรงเรียนขนาดกลาง มีพฤติกรรม
คุณธรรมด้านการครองคน มากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาโรงเรียน
ขนาดใหญ่

3.5 เปรียบเทียบพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน
ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน ด้านการครองงาน โรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลาง
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโรงเรียนขนาดกลางแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กมี

พฤติกรรมด้านคุณธรรมด้านการครองงานมากกว่า ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลาง และผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก มีพฤติกรรมคุณธรรมด้านการครองงานมากกว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก มีพฤติกรรมคุณธรรมด้านการครองงานมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่

3.6 เปรียบเทียบพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน โดยรวม พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กไม่แตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโรงเรียนขนาดกลางแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมโดยรวมมากกว่าผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลาง มีพฤติกรรมด้านคุณธรรมโดยรวม มากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่

3.7 ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของครูผู้สอนและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสัมพันธ์กันในทางบวกค่อนข้างสูง โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.948 - 0.969

Rajabhat Mahasarakham University

4. ครูผู้สอนและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีข้อเสนอแนะต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงลำดับจากจำนวนผู้ให้ข้อเสนอแนะจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกได้แก่ ต้องการให้ผู้บริหารปฏิบัติตนต่อผู้ร่วมงานด้วยความเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ (17.72 %) ให้ความสำคัญธรรมแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (13.92 %) ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครอง ชุมชน และ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์ ยุติธรรม และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม (12.66 %)

5. อภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับมาก เพื่อให้ทราบผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้อภิปรายผลไว้ดังนี้

1. พฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของ ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ส่วนใหญ่มีความตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญของการมีภาวะผู้นำที่ดีของ

ผู้บริหาร ที่จะต้องมีความรู้ ความสามารถ คุณสมบัติ และบุคลิกภาพที่เหมาะสม รวมทั้งการมีคุณธรรมในการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารที่ขาดคุณธรรมนั้น นอกจากจะไม่สามารถบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จไปได้ด้วยดีแล้ว ยังอาจไม่ได้รับการยอมรับจากผู้ใต้บังคับบัญชา และบุคคลผู้เกี่ยวข้อง ส่งผลให้ขาดความศรัทธาในตัวผู้บริหารและความด้อยประสิทธิภาพในการบริหารงานในที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิยม ใฝ่โสภ (2543 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการครองตน ครองคน และครองงาน ตามแนวพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า โดยรวมมีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุเนตร ทองคำ (2544 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า มีพฤติกรรมคุณธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการครองตน ด้านการครองงาน ด้านการครองคนซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญร่วม คิคการ (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตนตาม คุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ที่พบว่า ระดับการปฏิบัติตนตามคุณธรรมของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับดังนี้ คุณธรรมในการครองตน คุณธรรมในการครองงาน และคุณธรรมในการครองคน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากว่า ในปัจจุบัน มีการพัฒนาการสรรหาบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาด้วยการสอบคัดเลือกตามแนวทางที่กฎหมายกำหนด เพื่อคัดสรรบุคคลผู้มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ เข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และเมื่อมีการคัดเลือกเข้ามาแล้วยังต้องผ่านการอบรมที่มีสถาบันพัฒนาผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบ จึงทำให้ผู้บริหารในปัจจุบันส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจในควมมีภาวะผู้นำ บทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำหน่วยงาน กระบวนการบริหารงาน จึงทำให้พฤติกรรมด้านการครองตนของผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับแรกกว่าด้านอื่น ส่วนด้านการครองคน ที่มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย อาจเนื่องมาจากในการบริหารงานในหน่วยงาน มีผู้ใต้บังคับบัญชาหลายคน การสร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับทุกคนเหมือน ๆ กันย่อมเป็นเรื่องยาก ความสำเร็จสูงสุดในการบริหารหน่วยงานก็คือการบริหารคน

3. เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการครองตน ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับแรก คือ การแต่งกายสุภาพเรียบร้อย เหมาะสมกับกาลเทศะ ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารจำเป็นต้อง

มีบุคลิกภาพที่ดี น่าเชื่อถือ และเป็นแบบอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา จึงทำให้ประเด็นนี้มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย คือ มีจิตใจที่มั่นคงเสมอต้นเสมอปลาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารยังขาดการใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ จึงทำให้ไม่สามารถตัดสินใจในบางเรื่องได้ถูกต้อง จนผู้ใต้บังคับบัญชามองว่าเป็นการตัดสินใจผิด รวมทั้งการยึดถือในหลักการของตนของผู้บริหารมากเกินไปจน ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรบางกลุ่มบางคน จนทำให้มองว่าเป็นการลำเอียง มีจิตใจไม่มั่นคง จึงทำให้ความคิดเห็นในประเด็นนี้มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย ด้านการครองคน ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการแสดงความยินดีกับผู้ร่วมงานที่ประสบผลสำเร็จ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารให้ความสำคัญกับผู้ร่วมงาน มีการสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้พัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงานเพื่อจะได้เป็นขวัญและกำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา จึงทำให้ประเด็นนี้มีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับแรก ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย คือ เยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียนเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารมีการึกมาก กิจกรรมด้านนี้จึงมอบหมายให้ครูเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งส่งผลเสียต่อการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ คำพันธ์ บุญยี่ด (2537 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า พฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ประเด็นที่พบบ่อย คือ ด้านมองโลกในแง่ดี มีความรักและห่วงใยผู้ร่วมงาน ยึดระบบคุณธรรมในการบริหารงาน ด้านการครองงาน พบว่า มีความขยันหมั่นเพียร อุทิศเวลาในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก ที่เป็นเช่นนี้ เพราะ ผู้บริหารต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนยังมีหน้าที่บังคับบัญชา ควบคุมดูแลบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ตลอดจนรับผิดชอบบริหารงานทุกด้านในโรงเรียน การบริหารดังกล่าวต้องยึดระเบียบ กฎหมาย ยึดหลักนโยบายของหน่วยงาน บังคับบัญชา ซึ่งผู้บริหารต้องใช้ความเพียรพยายาม อุตสาหะ เสียสละ ทุ่มเทเวลาให้กับทางราชการ ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นทำงานอยู่ใกล้ชิดผู้บริหาร จึงมองเห็นพฤติกรรมของผู้บริหารในประเด็นนี้อยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย คือ มีการนิเทศงาน การตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจาก ภาระงานของผู้บริหารมีมาก บางครั้งงานด้านการนิเทศจึงมอบหมายให้บุคลากรอื่นเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งในบางครั้งหลักการนิเทศเป็นเทคนิคเฉพาะสำหรับผู้บริหารที่บุคลากรอื่นไม่มีความรู้หรือไม่เข้าใจ จึงทำให้ระบบการนิเทศติดตามผลในโรงเรียนไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร นอกจากนี้ ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา

ขั้นพื้นฐาน อาจมองเห็นว่าบ่อยครั้งที่ผู้บริหารไม่ค่อยได้อยู่บริหารงานในโรงเรียน อาจเนื่องมาจากภารกิจในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น จึงไม่มีเวลาดูแลใกล้ชิดกับผู้ใต้บังคับบัญชา ทำให้ค่าเฉลี่ยในประเด็นนี้มีค่าน้อยกว่าประเด็นอื่น

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์แบบสอบถามส่วนใหญ่ จะมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.60 – 3.80 ซึ่งไม่ถือว่าเป็นค่าเฉลี่ยที่สูงนัก ซึ่งระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารควรมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.00 ขึ้นไป จึงถือว่าเป็นพอใจ แต่หากจะถือว่าเป็นผู้มีคุณธรรมอยู่ในระดับสูงตามเกณฑ์หรือประพจน์คิดเงินเป็นปกติหรือเคยชินในความประพจน์

4. เปรียบเทียบพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ไม่แตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน ทั้งนี้เนื่องมาจาก ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้มี ความใกล้ชิดกับผู้บริหาร ได้รับทราบ พบเห็นพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารและปัจจุบันบทบาท และหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสำคัญยิ่งในการกำกับและส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษาอันเนื่องมาจากเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา อย่างแท้จริงในลักษณะ เป็นเจ้าของหรือหุ้นส่วนของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : คำนำ) ดังนั้นความเห็นของบุคลากรทั้งสองกลุ่มจึงไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา ของ สุเนตร ทองคำ (2544 : บทคัดย่อ) ที่ได้ ศึกษาพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ เปรียบเทียบทัศนะของผู้บริหาร สถานศึกษา ครู และกรรมการโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนและกรรมการโรงเรียนเห็น ว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมด้านคุณธรรม การครองตนและ ครองคน ไม่แตกต่างกัน

5. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน โดยรวม พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กไม่แตกต่างจากโรงเรียนขนาด กลาง โรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ โรงเรียนขนาดกลางแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดย ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมโดยรวม มากกว่า ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางมี พฤติกรรมด้านคุณธรรมโดยรวม มากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญร่วม ทิศการ (2542 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาการปฏิบัติตน ตามคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน

การประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ตามคุณธรรมทั้ง 3 ด้าน คือ คุณธรรมในการครองตน คุณธรรมในการครองคน คุณธรรมในการครองงาน ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตนตามคุณธรรมของผู้บริหารบริหาร โรงเรียนโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีระดับการปฏิบัติมากกว่าผู้บริหารในโรงเรียนขนาดใหญ่ และผู้บริหาร โรงเรียนขนาดกลางมีระดับการปฏิบัติมากกว่าผู้บริหารในโรงเรียนขนาดใหญ่ ทั้งนี้เนื่องมาจากความแตกต่างของปัจจัยในการบริหารของสถานศึกษาทั้ง 3 ขนาด ไม่ว่าจะ เป็นปัจจัยด้านคน วัสดุ งบประมาณ และการจัดการ อาจส่งผลให้พฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารแตกต่างกันไป ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ผู้บริหารจำเป็นต้องทำงานร่วมกับบุคลากรจำนวนมาก วิธีการรูปแบบในการปกครอง การบริหารงานย่อมแตกต่างจากสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีจำนวนบุคลากรไม่มากนัก

6. ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของครูผู้สอนและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสัมพันธ์กันในทางบวกค่อนข้างสูง ที่เป็นเช่นนี้ น่าจะเป็นผลมาจากบุคลากรทั้งสองกลุ่มเห็นตรงกันว่า ผู้บริหารคือผู้ทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น บริหารงานด้วยหลักธรรมาธิปไตย ถือหลักการและความสำเร็จของงานเป็นใหญ่ จึงจะเป็นผู้นำที่นั้งอยู่ในหัวใจของคนร่วมงานได้ บุคลากรทั้งสองกลุ่มมีความเห็นตรงกันว่า ผู้บริหารที่จะสามารถบริหาร และจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น ต้องเป็นผู้บริหารที่มีลักษณะอันดีงาม มีคุณธรรม มีความรู้ความสามารถ และศรัทธาในเพื่อนร่วมงาน มีความจริงใจต่อเพื่อนร่วมงานและมีคุณลักษณะอันดีงามในกระบวนการของการบริหาร ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความสำคัญยิ่งต่อหน่วยงานต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและต่อส่วนรวม ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติตัวดี จึงจะได้ชื่อว่าเป็นนักบริหารที่มีคุณธรรม เป็นที่เคารพนับถือ ยกย่อง และศรัทธา ของผู้ร่วมงานและชุมชน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ด้านการครองคน มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าค่าเฉลี่ยคุณธรรมด้านอื่น ๆ ผู้บริหารควรมีการพิจารณาทบทวน ปรับปรุงบทบาทของตนในการครองคนคุณธรรมที่ผู้บริหารควรนำมายึดเป็นแนวปฏิบัติในการครองใจคนคือ สังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนและประสานหมู่คณะให้มีความสามัคคี คือ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตา นอกจากนี้ผู้บริหารควรมี พรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นคุณธรรมประจำใจของผู้มีจิตใจ

อันยิ่งใหญ่กว้างขวางจุพระพรหม 4 อย่าง คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา หากผู้บริหารสถานศึกษามีธรรมะทั้ง 2 ประการอยู่ในจิตใจ ก็เชื่อมั่นว่า จะสามารถครองใจผู้ได้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถอย่างมีความสุข

6.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ควรมีการยกย่องเชิดชูเกียรติผู้บริหารผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นที่ประจักษ์ เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริหารมีพฤติกรรมคุณธรรมอย่างสม่ำเสมอ เป็นแบบอย่างแก่บุคลากร

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรศึกษาพฤติกรรมคุณธรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา

6.2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการบริหารกับพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University